

Nagy László ny. ezredes:

HELYZETJELENTÉS A KELETI FRONTRÓL

DOI: [10.35926/HSZ.2022.5.10](https://doi.org/10.35926/HSZ.2022.5.10)

ÖSSZEFOGLALÓ: *Magyarország biztonság- és geopolitikai környezetében 2022. februártól fegyveres összecsapás zajlik: az orosz–ukrán háború. A Magyar Hadtudományi Társaság és a Honvéd Kulturális Központ által közösen szervezett Mindenki hadtudománya előadás-sorozat június 2-i rendezvénye ezt az aktuális témát tűzte napirendjére, mégpedig Volodimir Kalitinszkij ezredesnek, Ukrajna budapesti véderőattaséjának interpretálásában. Az esemény jó alkalmat kínált arra, hogy e rövid tudósítás keretében tájékoztassuk az olvasót magáról az előadás-sorozatról, illetve hogy áttekintést adjunk egy folyamatban lévő, hazánkat közelről érintő fegyveres konfliktus legkülönbözőbb aspektusairól.*

KULCSSZAVAK: *orosz–ukrán háború, Ukrajna, nemzetközi támogatás, erőviszonyok*

A SZERZŐRŐL:

Dr. Nagy László ny. ezredes (DSc)

A Magyar Hadtudományi Társaság (MHTT) és a Honvéd Kulturális Központ 2011 márciusától kezdve, vagyis immár tizenkettedik éve közösen rendezi a *Mindenki hadtudománya* néven ismert előadás-sorozatot. Az előadásokat szabadegyetemi jelleggel, őszi–tavaszi rendszerben, havi gyakorisággal tartjuk meg, a nyári hónapok kivételével.

A témákat a hadtudomány legkülönbözőbb részterületeiről választottuk és választjuk, a katonai stratégiáktól a katasztrófavédelemig, az űrkutatástól a missziós szerepvállalásig. A következő félév programja általában előre megjelenik a *Hadtudomány* című folyóiratban és az MHTT honlapján, de bevett szokássá vált az is, hogy az érdeklődők e-mail-üzenetet kapnak a néhány nap múlva esedékes előadásról. A *Mindenki hadtudománya* rendezvényei szilárdan beépültek a Honvéd Kulturális Központ programjába.

A kezdetben 20 fő körüli hallgatóság fokozatosan gyarapodott, napjainkra 50 résztvevő körül stabilizálódott. Egy-egy érdekesebb előadást hetven-nyolcvan tisztelnek meg a jelenlétükkel, miközben maguk az előadások felkerülnek az internetre is. A hallgatóság soraiban az aktív és nyugállományú katonáktól az egyetemi hallgatókig több társadalmi csoport is képviselteti magát.

A kezdetektől 2020-ig, a koronavírus-járványig egyetlen tervezett előadás sem maradt el. A pandémia okozott ugyan egy rövid megtorpanást, de a kritikus időszakban is csak négy előadás esett ki, a többi videóra vettük fel és úgy tettük hozzáférhetővé az érdeklődők számára. Amint arra lehetőség kínálkozott, az előadásokat jelenléti formában folytattuk.

2021 novemberétől a Magyar Hadtudományi Társaság vezetése összevonta a társaság jogelődje, az 1983-ban alapított Kiss Károly Hadtudományi Klub rendezvényeit (ezeket korábban a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hungária körúti kampuszán, a kari könyvtár Tudós Kávézójában tartottuk) és a Mindenki hadtudománya előadás-sorozatot – ettől kezdve használjuk a Kiss Károly Hadtudományi Klub Mindenki hadtudománya megnevezést.

2022-ben két témasorozatot indítottunk rendezvényeink keretében. Egyrészt fórumot kínáltunk a Magyar Honvédség szemléelőinek, hogy megismertethessék szűkebb szakterületük

sajátosságait a hallgatósággal, ezzel is szolgálva a honvédség és a társadalom széles rétegei közötti kapcsolatokat és információáramlást. Másrészt – bizonyos fokig reagálva az ukrainai eseményekre – sorban meghívtunk hazai, illetve külföldi szakembereket a hazánkkal szomszédos országok biztonság- és védelempolitikájának, haderőfejlesztésének, védelmi ipari elképzeléseinek ismertetése céljából.

Ez utóbbi sorozat előadójának kértük fel *Volodimir Kalitinszkij ezredest*, Ukrajna budapesti véderőattaséját, aki 2016 óta látja el felelősségteljes beosztását. Az ukrán attasé el is vállalta a felkérést, ám idővel kiderült, hogy ezen a nyáron minden jel szerint véget ér a külszolgálat. A döntés hamar megszületett, beiktattunk június 2-ára egy soron kívüli (úgy is fogalmazhatnánk, hogy rendkívüli) előadást, amelyet a rendkívüli helyzet kétségtelenül indokolt.

A KONFLIKTUS SZAKASZAI

Az alábbiakban rövid ismertetés következik Kalitinszkij ezredes előadásáról, illetve az általa elmondottak alapján az ukrainai katonai helyzetről, az orosz–ukrán fegyveres konfliktus különböző aspektusairól. A szokásnak megfelelően volt lehetőség kérdések, illetve vélemények megfogalmazására is, így az előadó válaszainak lényegét is ismertetjük.

Kalitinszkij ezredes abból indult ki, hogy a jelenlegi orosz–ukrán fegyveres konfliktus két lényegi szakaszra osztható. Az első szakasz 2014 márciusától számítható, amikor Oroszország annektálta a Krím félszigetet, illetve tevőlegesen támogatta a kelet-ukrainai „szakadár” területek tényleges elszakadási törekvéseit Ukrajnától. A nyolc éve tartó, sokáig „befagyottnak” számító konfliktus során a szó szoros értelmében állandó, rendszeres fegyveres összetűzések zajlottak Ukrajna fegyveres erői és a Moszkva által sokoldalúan támogatott szeparatista mozgalmak fegyveresei között.

A konfliktus második szakasza Oroszország széles körű (az attasé szóhasználatára szerint teljes körű) inváziója, amely 2022. február 24-én kezdődött, az előadás időpontja előtt 99 nappal. Ilyen módon Kalitinszkij ezredes lényegében számot tudott adni az invázió első száz napja alatt történekről.

Az előadás során a hallgatóság megállapíthatta, de az attasé maga is megerősítette, hogy bizonyos vonatkozásokban a hivatalos kijevi álláspontot képviselte, illetve ismételte meg. Ilyen kijelentés volt mindenekelőtt, hogy Ukrajna semmilyen területről nem mond le a béke érdekében, beleértve a Krím félszigetet és a kelet-ukrainai megyéket. Ez magyarul azt jelenti, hogy Ukrajna a végső győzelemig, minden ukrán föld visszafoglalásáig fog küzdeni. (Nyilván nem véletlen, hogy Kalitinszkij ezredes egész előadásának mottójául a magyar miniszterelnök egy régebbi mondását választotta: „Nálunk minden meccs addig tart, amíg meg nem nyerjük!”)

Annak jellemzésére pedig, hogy az ukrán nép számára ez megalkuvás nélküli, a szó szoros értelmében élet-halál harc, egy másik – az elfogulatlan hallgató számára némileg túlzottnak tűnő – idézet szolgál Kalitinszkij ezredes előadásából. Golda Meir egykori izraeli miniszterelnök mondta annak idején: „Mi élni akarunk. A szomszédaink holtan akarnak minket látni. Ez nem hagy sok teret a kompromisszumnak.”

Némileg valóban túlzó, de nem teljesen alaptalan az ukrán attasé kijelentése. Igen részletesen szólt arról és fotók sokaságával támasztotta alá, hogy az orosz csapatok az invázió során sok ártatlan civilt öltek meg. Márpedig ez kimeríti a háborús bűntett fogalmát. Lényegében ezzel válaszolta meg az attasé – ismételve a hivatalos álláspontot – azokat az előadás utáni kérdéseket is, amelyek a békekötésre irányuló tárgyalásoktól való, jelenleg eléggé kategorikus kijevi elzárkózást firtatták.

TÉNYEK ÉS ADATOK

Az előadó részletesen foglalkozott azzal a bizonyos fokig meglepő eredményességgel, amellyel Ukrajna fegyveres erői felvették a harcot a több irányból támadó ellenséggel. Rámutatott, hogy a nyolc éve folyó fegyveres konfliktusban Kelet-Ukrajnában mintegy félmillió ukrán katona tett szert közvetlen harci tapasztalatokra. Elmondta – egy kérdésre válaszolva –, hogy február 24-ét követően 140 ezer ukrán férfi tért haza külföldről és fogott fegyvert hazája védelmében. Aláhúzta, hogy az orosz csapatok főleg a Szíriában szerzett tapasztalatokra támaszkodtak, ahol a fegyveres küzdelem feltételei lényegesen különböztek az Ukrajnában megfigyelhető körülményektől.

Kalitinszkij ezredes részletesen ismertette – az ukrán vezérkar hivatalos adatai alapján – az orosz fél veszteségeit az invázió 98. napjáig bezárólag.

Az adatok az alábbiakban olvashatóak:

személyi állomány	több mint 30 ezer fő
repülőgép	208
helikopter	175
harcocsi	1361
páncélozott jármű	3343
légvédelmi rendszer	94
rakéta-sorozatvető	207
gépjármű, üzemanyagszállító	2290
speciális technika	49
tüzérségi rendszer	659
drón	519
hadihajó	13
támadó robotrepülőgép	120

A száraz számadatokhoz hozzátette, hogy pótolhatatlan veszteséget szenvedett az orosz légierő, amely elveszített jó néhány tapasztalt pilótát is. Az orosz védelmi ipar teljesítményéről pedig elmondta, hogy az utóbbi években évente mindössze tíz repülőgépet állítottak hadrendbe.

Amióta az orosz csapatok kénytelenek körültekintőbben és óvatosabban viselkedni, a napi veszteségeik valamelyest csökkentek. Az ukrán fegyveres erők 150–300 katonát, 7–9 harcocsit, 12–15 páncélozott járművet, néhány drónt stb. semmisítenek meg egy átlagos napon. Repülőgépből, helikopterből nagyon keveset, mert az orosz légierő jelentősen visszafogta aktivitását.

A front különböző szakaszain elért ukrán sikerek nem értelmezhetőek a sokirányú nemzetközi támogatás figyelembevételével. Az attasé is nagy elismeréssel szólt erről a támogatásról, amely nagymértékben járul hozzá az ukrán fegyveres erők harcképességének helyreállításához, szinten tartásához, illetve az idő múltával fokozásához is. Szélesebb összefüggésben említést tett az Oroszországgal szemben bevezetett gazdasági szankciókról is, amelyek csökkentik az orosz védelmi ipar és egyáltalán az orosz gazdaság lehetőségeit. Például jelezte, hogy a sérült orosz haditechnikai eszközök javítása egyre inkább a korábban rendelkezésre állt nyugati elektronikai alkatrészek hiányába ütközik. Az embargóval és általában a gazdasági étellel kapcsolatos kérdéseket azonban lényegében elhárította, mondván, ezek nem tartoznak az ő kompetenciájába. A fekete-tengeri ukrán kikötők blokádját és a gabonaexport akadályozását éppen csak megemlítette.

A nemzetközi támogatással kapcsolatban az előadó kiemelte a korszerű fegyverrendszerek szállítását, mindenképp az egyszerűen kezelhető, vállalról indítható páncélelharító és a légvédelmi rakétákat. Utóbbiakkal kapcsolatban megjegyezte, hogy Ukrajna ugyan nem rendelkezik kiépített rakétavédelmi rendszerrel, de a légvédelmi rakétákkal mind eredményesebben tudnak védekezni a rakétatámadások ellen is. Elmondta azonban azt is, hogy a szállított eszközök sokfélesége esetenként kezelési gondokat okoz.

A nyugati fegyverek megjelenése és kezelésük fokozatos elsajátítása az ukrán katonák részéről az attasé szerint lehetővé teszi, hogy ősz közepére véget vethetnek a nagyszabású orosz támadásoknak, sőt év végére esetleg véget érhet a háború is. Másutt azonban úgy fogalmazott, hogy a háború „egy elhúzódó szakaszba lép, az erőforrások küzdelmének szakaszába”. Illusztrációképpen megjegyezte, hogy az ukrán hadsereg az invázió első heteiben még főleg a szovjet időkből származó lőszerrel használt, amely azonban kifogyóban van. Attérni kényszerülnek tehát a nyugati lőszerre, amelyek szállítása emiatt létfontosságú.

A rendelkezésre álló adatok alapján Kalitinszkij ezredes tájékoztatást adott az orosz tervekről és elképzelésekről, illetve ezek változásáról az invázió kezdete óta (lásd a térképet). Eszerint a moszkvai vezetés három nap alatt tervezte elfoglalni Kijevet, és az egész hadjáratra 10 napot szánt. Ez az elképzelés irreálisnak bizonyult. Március folyamán Kijev környékéről kivonták a támadó csapatokat, az elképzelések pedig a Dnyepertől keletre elterülő térség (az úgynevezett bal parti Ukrajna) elfoglalására redukálódtak. Áprilisban az orosz tervek már csak e térség központi területeit célozták meg, de májusra (moszkvai megfogalmazás szerint) a hadjárat „eredeti” céljainak megfelelően már csupán a kelet-ukrajnai megyék teljes területének elfoglalására koncentráltak. Június másodikán a legintenzívebb küzdelem egyetlen város, Szeverodonyeck körzetében folyt. (Az attasé az orosz tervek vonatkozásában nem említette a Dél-Ukrajnában kialakult helyzetet.)

1. térkép Az Ukrajna elleni invázió orosz terveinek módosulása
(Térképrészlet az előadásból)

HELYZETÉRTÉKELÉS – UKRÁN SZEMMEL

Ami az orosz politikai és katonai vezetés problémáit illeti, az ukrán attasé több vonatkozást is megemlített. Az egyik leglényegesebbnek a morális helyzetet tartotta: az orosz katonák motiváltsága alacsony, nem érzik igazán sajátjuknak az Ukrajna elleni háborút. Ezzel függ össze a káderutánpótlás problematikája is: az orosz állampolgárokat egyre nehezebb katonai szolgálat vállalására, szerződés aláírására ösztönözni. Egyes hírek szerint az orosz elnök fontolgatta az általános hadkötelezettség visszaállítását, de végül csupán a szerződéses katonák felső korhatárát törölte el. (Az attasé megemlítette, hogy a lelőtt pilóták között volt 63 éves szerződéses katona is.)

Ugyanakkor a moszkvai propaganda maximális fordulatszámom működik, minden problémáért a Nyugatot, a nyugati országok Ukrajnának nyújtott támogatását hibáztatják, az ukrán népet pedig oroszellenesnek állítják be, sőt népirtással vádolják. Az attasé egy kérdésre válaszolva megemlített egy esetet, amikor egy ukrán újságíró vállalta, hogy két hónapig csak a moszkvai televízió adásait nézi és minden más információt kizár. A két hónap elteltével saját magát is meglepve állapította meg, hogy „kezdté gyűlölni az ukránokat”.

Kalitinszkij ezredes több vonatkozásban is burkolt vagy kevésbé burkolt kritikát fogalmazott meg a hivatalos magyar álláspontot illetően. A leglényegesebb e kritikai észrevételek közül azt a témát járta körül, hogy Ukrajna jelenleg egész Európát védelmezi. Az attasé szavai szerint ezt jól értik azok, akiknek közös határuk van Oroszországgal (Lengyelország és a balti államok), jól értik azok is, akiknek nincs közös határuk Oroszországgal, de emlékeznek Prágára és 1968-ra (a csehek és a szlovákok). A kérdést, hogy ezt mások miért nem értik, szerinte nem az ukránoknak kell megválaszolniuk.

Az ukrán attasé köszönetet mondott a magyar Honvédelmi Minisztériumnak az egyéni elsősegélynyújtó készletek, gyógyszerek, vértároló tartályok biztosításáért. Nagy elismeréssel szólt a magyarok által nyújtott nagyarányú humanitárius segítségről, arról, hogy már eddig (azaz június 2-áig) Magyarország mintegy 700 ezer ukrán állampolgárnak nyújtott segítséget az át-, illetve továbbutazáshoz, és mintegy 35 ezer főnek biztosította a menedékjogot. Ugyancsak elismeréssel említette, hogy a 2021-ben Várpalotán kiképezett ukrán ejtőernyősök eredményesen vesznek részt a harcselekményekben. (A kiképzés kölcsönösen hasznos volt: az ukrán katonák megosztották harctéri tapasztalataikat magyar vendéglátóikkal.)

Egy kérdésre válaszolva Kalitinszkij ezredes elvileg lehetségesnek tartotta, hogy Oroszország harcászati (azaz kis teljesítményű) nukleáris fegyvert is bevethet. Egy másik kérdés arra vonatkozott, hogy a kelet-ukrajnai szakadár körzetek visszafoglalása sok ellenséges érzelmű állampolgár megjelenését hozná magával, ami felvethetné egy Kijev elleni partizánháború veszélyét. Az attasé lényegében azt válaszolta, hogy „ez benne van a pakliban”, de ezzel a kérdéssel a háború után kell majd foglalkozni. Egy újabb kérdés a nők arányát, illetve a nők szolgálatvállalásának tendenciáját tudakolta az ukrán fegyveres erők soraiiban. Az előadó aláhúzta, hogy Ukrajnában nincs hagyománya a női szolgálatnak a harcoló alakulatok keretében, ugyanakkor széleskörűen elterjedt az egészségügyi szolgálatnál vagy a híradóknál.

*

Összefoglalva: Kalitinszkij ezredes lenyűgözte a hallgatóságot magyar nyelvtudásával, (ézelmekttől sem mentes) előadásával, tájékozottságával és felkészültségével. Katonásan állta a kérdések valóságos rohamát, sőt az azokban olykor elrejtett provokatív kitételekre is flottul válaszolt.

Természetesen nem várható el, hogy a budapesti ukrán véderőattasé teljesen objektíven tudjon megítélni bizonyos összefüggéseket. Ebben az értelemben jelen tudósítás is „elfogult”, hiszen Volodimir Kalitinszkij ezredes véleményét adja vissza, azt tükrözi.

A Magyar Hadtudományi Társaság részéről a Mindenki hadtudománya sorozat előadói egy emlékérmet kapnak, „A hadtudomány szolgálatáért” felirattal. Kalitinszkij ezredes már régen szeretett volna szert tenni egy ilyen emlékéremre. Június másodikán derekasan megszolgált!

A HADIFINANSZÍROZÁS GAZDASÁGI ALAPJAI AZ ÓKORTÓL NAPJAINKIG

Az olvasó a kötet évszázadokon átívelő, Európa különböző államaihoz kapcsolódó tanulmányain keresztül ismerheti meg, hogy a különböző korok, az eltérő gazdasági súllyal rendelkező államok milyen módon biztosították hadseregük, illetve az egyes háborúk pénzügyi hátterét, milyen azonos, de mégis eltérő válaszokat adtak a felmerülő problémákra, és milyen hatással voltak a hadivállalkozások a gazdaságra és annak szereplőire.

Szerkesztők: Pósnán László,
Veszprémi László, Isaszegi János
Megjelenés éve: 2022
432 oldal
Ára:

7800 Ft

A könyv a Zrínyi Kiadó webshopjában (shop.hmzrinyi.hu) vagy a Kiadó könyv- és térképboltjában (1024 Budapest, Fillér u. 14.) vásárolható meg.